

2020-02-27
A2020/00346/JÄM**Arbetsmarknadsdepartementet**Barnombudsmannen
Box 22106
104 22 Stockholm

Uppdrag om kartläggning av kunskap om pornografins inverkan på barn m.m.

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Barnombudsmannen att utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) kartlägga befintlig kunskap från såväl forskning som från aktörer som möter barn och unga om hur och var barn konsumerar, eller exponeras för, pornografi och hur det påverkar barns och ungas hälsa och relationer. Kartläggningen ska omfatta eventuella samband mellan konsumtion av, eller exponering för, pornografi och negativa effekter hos barn och unga, t.ex. ett våldsamt beteende i ungas intima relationer.

Barnombudsmannen ska också inventera metoder och arbetssätt för att stärka barns och ungas motståndskraft och skydda dem mot negativ inverkan av pornografi samt metoder för att begränsa barns tillgång till pornografi. Inventeringen ska omfatta såväl internationella som svenska metoder och arbetssätt. Barnombudsmannen ska vidare identifiera kunskapsluckor och eventuellt behov av vidare forskning inom området för att kunna skydda barn mot information och material som är till skada för barnets välmående.

Barnombudsmannen ska samverka med Statens medieråd, Datainspektionen, Jämställdhetsmyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Statens skolverk, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Länsstyrelserna, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd och andra myndigheter som myndigheten bedömer vara relevanta. Myndigheten ska även inhämta synpunkter från organisationer i civilsamhället och andra aktörer som har kontakt med barn och unga och har kunskap om unga, sex och relationer samt om våld i ungas relationer. Myndigheten ska vidare

tillvarata kunskaper från Stiftelsen Allmänna Barnhusets pågående studie Unga, sex och internet efter #metoo.

Kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i exempelvis pornografi i syfte att reproducera föreställningar om kvinnors underordning omfattas av regeringens arbete med att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Barnombudsmannen får använda 1 500 000 kronor under 2020 från anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering, anslagspost 12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut. Medlen utbetalas efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisition ska lämnas senast den 1 december 2020. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska betalas tillbaka till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2021. Senast vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning lämnas till Kammarkollegiet. Regeringen avser att även avsätta medel för uppdraget under 2021.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 30 juni 2021. Rekvisition, återbetalning och redovisning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

Folkhälsomyndigheten och Statens medieråd har båda ställt frågor om konsumtion av pornografi i olika undersökningar. I rapporten Ungar och medier från 2019 (Statens medieråd) anges att cirka hälften av tonårskillarna (13–18 år) och drygt 20 procent av tjejerna har sett pornografi det senaste året samt att de flesta, både killar och tjejer, sökt upp det själva. 26 procent av killarna och 3 procent av tjejerna tittar en eller flera gånger i veckan. I undersökningen har frågor om konsumtion av pornografi inte ställts till en yngre målgrupp.

Forskningsläget är inte entydigt gällande pornografins påverkan och eventuella samband med våld och ohälsa bland barn och unga. Statens medieråd har sammanfattat viss forskning i rapporten *Vad är skadlig mediepåverkan?* från 2016. Där framgår att det finns forskning som tyder på att det saknas övertygande bevis för ett orsakssamband mellan att exponeras för pornografi och att bli sexuellt aggressiv. Annan forskning tyder på att pornografikonsumtion ger upphov till aggressioner hos män samt att det

finns ett samband med attityder som främjar eller trivialiserar mäns våld mot kvinnor.

Statens medieråd hänvisar till en forskningsöversikt (Flood 2009) som särskilt undersöker exponeringen för pornografi bland barn och unga. Översikten visar att exponering i sig kan vara obehaglig eller upprörande för barn och unga som ännu saknar redskap för att förhålla sig till det de ser. Vissa studier visar vidare att pornografi kan leda till bl.a. ett upprätthållande av sexistiska attityder. Även om det, enligt översikten, finns många andra faktorer än själva medieinnehållet som inverkar på hur den enskilda individen påverkas av pornografen så finns det, enligt översikten, goda skäl för antagandet att yngre människor kan lida skada av att exponeras för pornografi.

Regeringen har beviljat Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel för att under 2019 påbörja och genomföra delar av en enkätstudie om ungdomars sexualitet, utsatthet för sexuella övergrepp, sexuell exploatering och sexuell exponering via digitala medier (Unga, sex och internet efter #metoo). Studien har genomförts tre gånger tidigare (2004, 2009 och 2014) och syftet är att följa upp dessa och att komplettera enkätstudien inom följande aktuella och angelägna områden: ungdomars användning av och attityder till pornografi, hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstymning, jämställdhet mellan ungdomar, friskfaktorer och våld mot barn med funktionsnedsättning. En redovisning av verksamheten kommer att lämnas den 31 mars 2020.

Statens skolinspektion redovisade i februari 2018 en kvalitetsgranskning av skolornas sex- och samlevnadsundervisning. Rapporten visar bland annat brister i att skolorna inte kopplar sex- och samlevnadsundervisningen till det övergripande värdegrundsarbetet och arbetet mot sexuella trakasserier. Skolverket har efter uppdrag från regeringen redovisat förslag om hur undervisningen i kunskapsområdet sex och samlevnad i det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen bättre kan stödjas genom förtydliganden i läroplanerna för skolformerna. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Närmare om uppdraget

Alla barn har rätt till information, särskilt sådan som syftar till att främja barnets utveckling. Enligt barnkonventionen ska konventionsstaterna uppmuntra utvecklingen av lämpliga riktlinjer för att skydda barnet mot information och material som är till skada för barnets välfärd, med beaktande av barnets rätt till yttrandefrihet, föräldrars ansvar och vad som bedöms vara barnets bästa. Konventionsstaterna är också skyldiga att skydda barn mot alla former av fysiskt och psykiskt våld, sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp. Barnombudsmannen ska utifrån barnkonventionen kartlägga befintlig kunskap från såväl forskning som från aktörer som möter barn och unga om hur och var barn konsumerar, eller exponeras för, pornografi och hur det påverkar barns och ungas hälsa och relationer. Barnombudsmannen ska utgå från den definition av pornografi som anges i relevant forskning. Uppdraget omfattar inte sexualiserande bilder i exempelvis reklam eller media i övrigt. Kartläggningen ska omfatta eventuella samband mellan konsumtion av, eller exponering för, pornografi och negativa effekter hos barn och unga, t.ex. ett våldsamt beteende i ungas intima relationer. Kartläggningen ska omfatta befintlig forskning samt redovisa de erfarenheter och kunskaper som finns hos aktörer, exempelvis inom det civila samhället, som har kontakt med barn och unga och har kunskap om unga, sex och relationer samt om våld i ungas relationer.

Barnombudsmannen ska också inventera metoder och arbetssätt för att stärka barns och ungas motståndskraft och skydda dem mot negativ inverkan av pornografi. Barnombudsmannen ska vidare inventera metoder för att begränsa barns tillgång till pornografi. Inventeringen ska även, där det är möjligt, innehålla redovisade effekter. Inventeringen ska omfatta såväl internationella som svenska metoder och arbetssätt.

Barnombudsmannen ska vidare identifiera kunskapsluckor och eventuellt behov av vidare forskning inom området för att kunna skydda barn mot information och material som är till skada för barnets välmående.

Uppdragen ska genomföras med ett jämställdhetsperspektiv, ett hbtq-perspektiv samt ett funktionsnedsättningsperspektiv. Barnombudsmannen ska vidare beakta att såväl påverkan av pornografi som relevanta metoder för att stärka barns och ungas motståndskraft och skydda dem mot negativ inverkan kan variera med ålder och mognad.

På regeringens vägnar

Åsa Lindhagen

Frida Hansson

Kopia till

Datainspektionen

Folkhälsomyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten

Länsstyrelserna

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Socialstyrelsen

Statens medieråd

Statens skolverk

Stiftelsen Allmänna Barnhuset